

RIL 229-1-2020

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Rakennesuunnittelun asiakirjaohje

Tekstiosa

RILin julkaisuilla on oma kotisivu, joka löytyy osoitteesta www.ril.fi/kirjakauppa ko. kirjan kohdalta. Sinne on koottu tiedot julkaisun painoksista sekä mahdolliset lisäinformaatiot.

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYYNTI:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Fredrikinkatu 42, 00100 Helsinki

ril@ril.fi, www.ril.fi

ISBN 978-951-758-659-7 (nid.)

ISBN 978-951-758-660-3 (pdf)

ISBN 978-951-758-661-0 (epub)

ISSN 0356-9403

Painopaikka: Hansaprint Oy, 2020

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Alkusanat

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry on vuosien aikana julkaissut useita rakennesuunnittelun asiakirjojen laadintaan liittyviä ohjeita, kuten ohjeet "RIL 84-1-1988 Rakennepiirustusohjeet. Tekstiosa", "RIL 84-2-1988 Rakennepiirustusohjeet. Liitepiirustukset", "RIL 158-1985 CAD-piirustusohjeet. Rakennustekniset piirustusmerkinnät", "RIL 137-1990 Rakennelaskelmaohje" ja "RIL 160-1984 Rakennepiirustusohjeen CAD-täydennysosa". Vuosina 2006 ja 2013 julkaistiin kaksiosainen "RIL 229 Rakennesuunnittelun asiakirjaohje".

Viime vuosina rakennesuunnittelua ohjaavissa määräyksissä on tapahtunut paljon muutoksia mm. suunnittelijoiden pätevyyskiä ja rakennesuunnitelmien sisältöä koskevien vaatimusten osalta. Rakennesuunnittelu ja toteutus perustuvat eurokoodeihin sekä toteutuksen EN-standardeihin. EU:n rakennustuoteasetuksella ja rakennustuotteiden hyväksyntään liittyvillä kansallisilla määräyksillä on myös oma vaikutuksensa suunnitteluasiakirjojen sisältöön. Edellä mainitut seikat ovat vaikuttaneet vahvasti rakennesuunnittelun sisältöön ja siten vaatineet asiakirjaohjeen päivittämistä.

Ohje julkaistaan kahdessa osassa, josta ensimmäinen "RIL 229-1-2020 Rakennesuunnittelun asiakirjaohje. Tekstiosa" sisältää ohjeosuuden. Toinen osa "RIL 229-2-2013 Rakennesuunnittelun asiakirjaohje. Mallipiirustukset ja -laskelmat", joka sisältää asiakirjamallit, uusiutuu myöhemmin. Ohje kuvaa tämän päivän rakentamisessa tarvittavia rakennesuunnittelun asiakirjoja, niiden tietosisältöä sekä ulkoasua.

Ohje toimii "best practice" -ohjeena ja -asiakirjakokoelmana. Julkaisussa on otettu huomioon voimassa olevia yleisiä suunnitteluohjeita sekä alan eri toimialojen näkemyksiä hyvän käytännön luomiseksi. Ohje käsittelee muutamissa kohdissa kehitteillä olevia määräyksiä ja standardeja, joten niiden voimassaolo ja lopullinen sisältö tulee käyttäjän tarkistaa.

RIL 229-1-2020 -ohjeen päivitystyöstä on vastannut Gunnar Åström. Arvokasta asiantuntijapanosta ovat antaneet Jarmo Leskelä, Jussi Vaiste, Olli Saarinen ja Antti Koponen. RIL 229-2-2013 mallipiirustukset on pääosin laatinut Maija Lantto. Tämä ohje päivitetään myöhemmin.

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL kiittää ohjeen päivitykseen osallistuneita kirjoittajia sekä työhön muutoin osallistuneita henkilöitä ja organisaatioita, jotka ovat kannanotoillaan ja tiedoillaan vaikuttaneet myönteisesti ohjeen sisältöön.

Marraskuussa 2020

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Timo Kohtamäki
puheenjohtaja

Miimu Airaksinen
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

JOHDANTO	9
1. RAKENNESUUNNITTELU RAKENNUSHANKKEEN OSANA	11
1.1 Rakennushankkeen pääprosessit ja suunnittelu	11
1.2 Rakennesuunnittelun sisältö	12
1.2.1 Yleiset tehtävät ja sopimusperusteet	12
1.2.2 Suunnittelua koskevat säädökset	13
1.2.3 Rakennesuunnittelun jako eri henkilöille	14
1.2.4 Rakennesuunnittelun päävaiheet	15
1.2.5 Päärakennesuunnittelijan käytännön tehtävät	16
1.2.6 Rakennesuunnitteluun liittyvät työturvallisuusveloitteet	17
1.3 Rakennesuunnittelutehtävän vaativuus	18
1.4 Rakennesuunnittelijan pätevyys ja kelpoisuus	22
2. RAKENNESUUNNITTELUASIAKIRJAT JA NIIDEN LAADINTA	25
2.1 Yleistä	25
2.2 Rakennesuunnittelun asiakirjakokonaisuus	25
2.3 Suunnitteluasiakirjoihin kohdistuvia vaatimuksia	26
2.3.1 Yleistä	26
2.3.2 Maankäyttö- ja rakennuslaki	26
2.3.3 RakMK: Suunnittelu ja valvonta	31
2.3.4 RakMK: Kantavien rakenteiden lujuus ja vakaus	32
2.3.5 RakMK: Paloturvallisuus	38
2.3.6 RakMK: Terveellisyys	39
2.3.7 RakMK: Käyttöturvallisuus	39
2.3.8 RakMK: Meluntorjunta ja ääniolosuhteet	40
2.3.9 RakMK: Energiatehokkuus	40
2.3.10 Toteutusstandardit ja -ohjeet	41
2.3.11 Tuotehyväksyntä ja tuotekelpoisuus	41
2.3.12 Rakennusvalvontaviranomaisten ohjeet	48
2.3.13 Muut ohjeet	49
2.4 Kantavien rakenteiden materiaaliikohtaiset viranomaisohjeet	49
2.4.1 Yleistä	49
2.4.2 Luokitukset	50
2.4.3 Betonirakenteet	50
2.4.4 Teräsrakenteet	52
2.4.5 Puurakenteet	53
2.4.6 Betoni-teräслиittorakenteet	54
2.4.7 Muuratut rakenteet	55
2.4.8 Alumiinirakenteet	56
2.5 Rakennesuunnitelmien valmiusaste suunnittelun eri vaiheissa	57
2.6 Eri urakkamuotojen vaikutus rakennesuunnitelmiin	58
2.7 Tietomallisuunnittelu	60
2.8 Suunnitelmien laadunvarmistus	62
2.9 Lupapiste-palvelu	62
2.10 Suunnitelmien arkistointi	63

3.	RAKENNESUUNNITTELUN LASKELMAT	67
3.1	Yleistä	67
3.2	Laskelmat ja niiden sisältö	67
3.3	Laskelmien tarkastus	67
3.4	Viranomaisille esitettävät laskelmat	68
3.5	Laskelmien ulkoasu ja merkintäohjeet	68
3.5.1	Ulkoasu	68
3.5.2	Yleiset merkintäohjeet	69
3.5.3	Positiopiirustukset	69
3.6	Tietokonelaskenta	69
3.7	Laskelmien sisältö	70
3.7.1	Rakennelaskelmat	70
3.7.2	Elinkaarilaskelmat	74
3.7.3	Rakennusfysikaaliset laskelmat	75
3.7.4	Palomitoituslaskelmat	76
4.	TYÖSELOSTUKSET JA MUUT KIRJALLISET ASIAKIRJAT	77
4.1	Yleistä	77
4.2	Rakenteiden suunnittelun ja toteutuksen perusteet -asiakirja	77
4.3	Työselostuksen tarkoitus ja laadinta	82
4.4	Rakennustapaselostus	82
4.5	Rakennusselostus	83
4.6	Materiaalikohtaiset runkotyöselostukset	84
4.6.1	Yleistä	84
4.6.2	Paikallaavalettujen betonirunkorakenteiden työselostus	84
4.6.3	Betonielementtirakenteiden työselostus	85
4.6.4	Teräsrakenteiden toteutuseritelmä	86
4.6.5	Liittorakenteiden työselostus	88
4.6.6	Puurakenteiden työselostus	89
4.7	Runkoa täydentävien rakenteiden työselostukset	90
4.7.1	Yleistä	90
4.7.2	Vesikattojen työselostus	91
4.7.3	Pihakansien/terassien/parvekkeiden työselostus	92
4.7.4	Märkätilojen työselostus	93
4.7.5	Betonilattioiden työselostus	93
4.7.6	Ulkoseinien ja/tai julkisivujen työselostus	94
4.7.7	Maanvastaisten rakenteiden työselostus	95
4.8	Käyttö- ja huolto-ohje (huoltokirja)	96
4.9	Rakennuksen elinkaarisuunnitteluun liittyvät selostukset ja asiakirjat	97
4.10	Hankkeen riskien ja laadun hallinta	98
4.11	Selvitykset ja muistiot	98
4.12	Muut kirjalliset dokumentit	98
4.12.1	Yleistä	98
4.12.2	Työturvallisuuden asiakirjat	98
4.12.3	Urakkarajaliite	99
4.12.4	Elementtien asennussuunnitelma	99
4.12.5	Kosteudenhallintaselvitys ja kosteudenhallintasuunnitelma	100

5.	RAKENNEPIIRUSTUKSET – YLEISET OHJEET	103
5.1	Yleistä	103
5.2	Yleiset merkintäohjeet.....	103
5.2.1	Tekstit ja viivat.....	103
5.2.2	Piirustusmerkinnät	107
5.2.3	Betonirakenteiden erikoismerkinnät.....	110
5.2.4	Puurakenteiden erikoismerkinnät.....	117
5.2.5	Teräsrakenteiden erikoismerkinnät	118
5.2.6	Varauspiirustusmerkinnät.....	122
5.2.7	Muut merkinnät	124
5.2.8	Mittojen esittäminen	125
5.2.9	Piirustusten mittakaavat.....	129
5.3	Piirustus	130
5.4	Piirustusnumerointi ja asiakirjaluetelo	134
5.5	Rakennesuunnittelun piirustustyytit.....	137
6.	PÄÄRAKENNESUUNNITTELUN PIIRUSTUKSET JA LUETTELOT	141
6.1	Yleistä	141
6.1.1	Suunnitelmien valmiusaste ja sisältö eri vaiheissa	141
6.1.2	Piirustusten esitystapa yleensä.....	142
6.2	Rakennetyypit	143
6.3	Kuivatussuunnitelmat.....	146
6.4	Perustussuunnitelmat.....	146
6.5	Runkorakenteiden suunnitelmat, yleistä	152
6.6	Paikallavaletut runkorakenteet	153
6.6.1	Yleistä	153
6.6.2	Tasopiirustukset	153
6.6.3	Rakenneosapiirustukset.....	157
6.6.4	Muut piirustukset ja luettelot	159
6.7	Betonielementtirunkorakenteet	159
6.7.1	Yleistä	159
6.7.2	Mittapiirustus.....	160
6.7.3	Raudoituspierustus (saumaraudoituspierustus).....	161
6.7.4	Tartuntapiirustukset.....	163
6.7.5	Leikkauspierustukset.....	163
6.7.6	Tyyppielementtipierustukset.....	164
6.7.7	Detaljipierustukset.....	164
6.8	Teräsrunkorakenteet	164
6.8.1	Yleistä	164
6.8.2	Pierustuslajit ja -nimitykset.....	165
6.8.3	Päärakennesuunnittelijan taso- ja linjapiirustukset	166
6.8.4	Teräsrungon tyyppidetaljipierustukset.....	167
6.8.5	Teräsrungon havainnepierustukset	167
6.9	Teräs-betoni-liittorakenteet.....	167
6.10	Puurunkorakenteet.....	167
6.10.1	Yleistä	167
6.10.2	Mittapiirustus	168
6.10.3	Asennuskaavio	170
6.10.4	Leikkauspierustukset.....	170
6.10.5	Detaljipierustukset.....	171

6.10.6	Tyypielementti- ja rakennusosapiirustukset	171
6.11	Varauspiirustukset	172
6.12	Julkisivurakenteet	173
6.12.1	Yleistä	173
6.12.2	Julkisivukaavio, elementtirakenne	173
6.12.3	Julkisivukaavio, paikalla tehtävä rakenne	174
6.12.4	Tyypielementtipiirustukset	174
6.12.5	Seinäleikkaukset	175
6.12.6	Detaljiirustukset, elementtirakenne	175
6.12.7	Detaljiirustukset, paikalla tehtävä rakenne	175
6.13	Vesikattorakenteet	176
6.13.1	Yleistä	176
6.13.2	Vesikaton mittapiirustus	176
6.13.3	Vesikaton leikkaus- ja detaljiirustukset	177
6.14	Täydentävät rakenteet	178
6.15	Luettelot	178
7.	TUOTEOSASUUNNITTELUN PIIRUSTUKSET JA LUETTELOT	179
7.1	Yleistä	179
7.2	Betonelementtirakenteet	179
7.2.1	Yleistä	179
7.2.2	Tasopiirustukset	180
7.2.3	Seinäelementtien kaaviot	181
7.2.4	Valmistuspiirustukset	182
7.2.5	Elementtikohtaiset jännebetonirakenteiden mittapiirustukset	184
7.2.6	Detaljit	185
7.2.7	Luettelot	186
7.3	Teräsrakenteet	189
7.3.1	Yleistä	189
7.3.2	Asennuskaaviot	190
7.3.3	Perusruuvi sijaintikaavio ja havainnepiirustukset	190
7.3.4	Asennusdetaljiirustukset	191
7.3.5	Kokoonpano- ja osakokoonpanopiirustukset	191
7.3.6	Osapiirustukset	191
7.3.7	Aihiopiirustukset	192
7.3.8	Levynleikkauskaavio	192
7.3.9	Teräsrakentamisen luettelot	192
7.4	Puuelementtirakenteet	193
7.4.1	Yleistä	193
7.4.2	Puuelementtien sijoituspiirustukset	194
7.4.3	Valmistuspiirustukset	196
7.4.4	Detaljit	197
7.4.5	Luettelot	197
	KIRJALLISUUTTA JA SUUNNITTELUAINEISTOA	199
	LIITTEET	
	LIITE 1. Standardeihin liittyvä tietoa	203
	LIITE 2. Rakennustuoteasetukseen (305/2011) liittyvää sanastoa	209
	LIITE 3. ISO rakennuspiirustusstandardeja	210

JOHDANTO

Tämä ohje kuvaa hyvän rakennesuunnittelukäytännön suunnitteluasiakirjojen sisältöä ja esittämistapoja perustuen voimassa oleviin viranomaissäädöksiin (lait, asetukset, määräykset, ohjeet), standardeihin (EN, SFS), alan ohjeisiin (mm. BY, Katoliitto, Puuinfo, Rakennustieto, TRY) ja hyvään rakentamistapaan. Ohjeet ovat ensisijaisesti **talonrakennushankkeita** varten. Yleiset esittämistavat ovat sovellettavissa myös muun tyyppisissä kohteissa (sillat, insinöörirakenteet, jne.).

Ohjeiden perustana ovat RILin julkaisemat edelliset piirustus- ja laskelmaohjeet. Tässä päivitetystä versiossa on erityisesti otettu huomioon rakennesuunnittelun sisältöön vaikuttavia viime vuosien säädös- ja standardointimuutoksia, kuten

- uudistettu rakentamismääräyskokoelma, joka sisältää mm. uudet lakikohdat ja asetukset sekä viranomaisohjeita koskien kantavia rakenteita, suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimuksia, energiatehokkuutta ja rakennuksen terveellisyttä
- EU:n rakennustuoteasetus ja sitä täydentävä kansallinen tuotehyväksyntälaki
- eurooppalaisten suunnittelustandardien (eurokoodit) ja niihin liittyvien kansallisten liitteiden (NA) käyttö ja soveltaminen rakenteiden suunnittelussa
- harmonisointujen tuotestandardien (hEN) ja kansallisten soveltamisstandardien (NAS) käyttö ja soveltaminen rakennustuotteiden CE-merkinnässä
- muut ajankohtaiset standardi- ja ohjemuutokset.

Ohjeessa on säädöstekstit, ympäristöministeriön ohjeet sekä muut viranomaisohjeet esitetty *kursivoituna*, jotta ne selvästi erottuvat muusta tekstistä.

Ohjeen käyttäjän tulee varmistaa, että noudattaa lähteenä mainitun julkaisun ajan tasalla olevaa versiota (esim. RT-korttien osalta).

Ohjeen toinen osa *RIL 229-1-2013. Rakennesuunnittelun asiakirjaohje. Asiakirjamallit* päivitetään erikseen.

Ohjeen käytössä tulee erityisesti ottaa huomioon:

Ohjetta **ei tule käyttää** rakennesuunnittelijan tehtäväluettelona. Rakennushankkeissa tulee aina erikseen sopia ja varmistaa, missä laajuudessa ohjeen tehtäväkuvaukset ja asiakirjamäärittelyt (laadittavat asiakirjat, niiden sisältö ymv.) kuuluvat suunnittelutoimeksiannon piiriin.

Näistä ohjeista poikkeavia muitakin esittämistapoja voidaan tarvittaessa käyttää, mikäli ne noudattavat muita yleisesti hyväksytyjä esittämistapoja. Ulkomaan hankkeissa voi olla tarpeen noudattaa ISO:n piirustuksia koskevia standardeja (ks. liite 3).

Malliasiakirjat ovat esimerkkejä asiakirjojen tietosisällöstä ja tiedon esittämistavoista, eivät ohjeita rakenneteknisille ratkaisuille. Ohjeita rakenneteknisille ratkaisuille esitetään vain, jos ne ovat osa viranomaisohjeistusta.